

Ш/9(2-А3)

Аз 2
Е 46

Рәссамы *Күндүз Элизада*

Редактору *Мәммәд Намаз*

Дүнөн дә, бу күн дә
сабаһа мөхсүсдур.
Мүэллиф.

Дәдәм Горгуд!
Ашыг бабам, озан бабам,
Мәним өлмәз дастанымы
Јазан бабам!

Узаг, дилсиз әсрләри
Данышдыран,
Елимизин, дилимизин
Кур чешмәси.

Мәш'әл тутуб
Зүлмәтләри алышдыран
Нур гајнағы, нур чешмәси!
Бабаларын улусу,
Бабасы!
Сәнә борчлу
Оғузларын һәр улусу,
Обасы!

Дејиләни јазан бабам,
Ад вериб—ад јарашдыран,
Икидләри јарышдыран,
Күсәнләри барышдыран,
Јазыланы позан бабам!

Олмајыбдыр оғузларын
Гышы сәнсиз, јазы сәнсиз,

Тејмур Елчин

Е 46 Оғул—Бугач, Б.: Кәнчлик, 1988—40 сәһ.

Севимли шаиримиз Тејмур Елчинни улу «Дәдә Горгуд» мотивләри эсасында өлмәз дастанымызын гәһрәманларындан бири—икид Бугач һаггында јаздыгы поеманы балача оқучуларга тагдим едирик. Гочаг, горхмаз Бугачын Вәтәнә, догма торпага, ел-обаја, атаја-анаја олан севкиси бу күн бәјүмәкдә олан нәсилләрин дә үрәјиндә дүнәнимизә во кәләчәјимизә мөһәббәт дуғулары ојадыр

Е $\frac{4803060104}{M 653 (12)-88}$ 20—88

Аз 2

ISBN 5—8020—0020—1

© «Кәнчлик» 1988.

Кечмәҗибдир мәчлисләри,
Тоју сәнсиз, јасы сәнсиз,
Горгуд бабам!

Дар күнүндә ел-обанын
Мәсләһәти,
Ити ағлы, чәсарәти
Сәндән кәлиб.
Чаһыллар да, аһыллар да
Һәр јахшыны сәндән билиб.

Изин галыб, Горгуд бабам,
Сәһирли, сирли аләмдә.
Шәрбәт кими сөзүн галыб
Бу күн мәним пијаләмдә.

Бағладығын китаб мәним,
Чалдығын о рүбаб мәним,
Сәни мәндән сорушунлар,
Һәр суала чаваб мәним,
Горгуд баба!

Дәдәм Горгуд
Гобуз чалды, саз көтүрдү,
Икидләрдән бој бојлады,
Сөј сөјләди...
Јухум гачды...

Карван чәкди
Көзәлликләр дүнјасына,
Оғузларын гејрәтиндән,
Адәтиндән, шөһрәтиндән
Сөһбәт ачды.
Олмушлары, кечмишләри
Салды јада.
Дағлар верди әкс-сәда,
Оғуз ели нәғмәләнди,
Көзәлләри чилвәләнди.
Икидләрин өзү көчдү,

Ады галды бу дүнјада.
Нағыл-нағыл,
Нәғмә-нәғмә кәзир ели
Дәдәм Горгуд.
Данышдығы
Көзләримдә илғым-илғым,
Булул-булул...
Јығышыбдыр дағ дөшүндә
Елим, обам.
Ешидирәм:
Чалыр озан — Горгуд бабам.

МУШТУЛУГ

Сәһәр һәлә јухудајды,
Чыхмамышды дан јеринә,
Һәлә күнәш кәлмәмишди
Гырмызы мејдан јеринә.
Хәбәр чатды Дирсә хана:
— Нә јатмысан,
Тез дурсана?!
Оғлун олуб!
Муштулуғ вер!

Күнәш доғду,
Севинди көј,
Севинди јер.

Дик атылды
Јатағындан Дирсә хан.
Муштулуғчу ал кејәчәк,
Муштулуғу версә хан.

Ишыг кәлди
Дирсә ханын көзләринә,
Оғул сөзү
Күч кәтирди дизләринә.
Дүнја она верилмишди!
Икидләрлә
Ова чыхды, ов овлады.

«Оғул!» — дежиб
Мағар гурду, тој тојлады.
Дүнија она верилмишди!

Муштулуғу верди хан:
Ал гафтан, гызыл кэмәр,
Сүрү гојун, үстәлик
Једди кәһәр,
Једди нәр.

Елат тој-бајрам етди,
Чаванлар јаллы кетди,
Бир күн шәрбәт пайлады
Әли хыналы гызлар,
Бели күмүш тоггалы,
Дили хејир-дуалы,
Башы чуналы гызлар...

Дәдә Горгуд јахшы дежиб:
Ат ајағы, озан дили
Чапыб кедәр,
Далда гојар ајы, или.

Дирсә оғлу
Тез бөјүдү, тез бој атды.
Он јашында
Хәнчәр тахды, ат ојнатды.
Кәздирдији јайды, охду.
Гоч олса да, ады јохду.

Һәр оғулун
Һүнәрини көрсүн кәрәк
Ел-чамаат.
Горгуд баба өзү кәлсин,
Тә'риф десин, о версин ад.
Кечди ајлар,
Илләр өтдү,
Нечә баһар

Кәлиб-кетди.
Он беш јаша чатды оғул,
Анасына шәкәр, ноғул,
Атасына икид, әскәр,
Ана үчүн ширин јуху,
Ата үчүн јараг, хәнчәр.
Он беш јаша чатды оғул.
Ат белинә һәр јатанда,
Јај чәкәндә, ох атанда,
Көјдән јерә ендирәндә
О гушлары,
Һүнәринә мат галырды
Тај-тушлары.
Јыхылмырды,
Ат үстүндән
Сәндәләјиб јыхыланда
Јашыдлары.
Гајалара гонурду о,
Бала гартал олурду о.
Ана көрүб јалварырды:
—Гыјма бизә, чаным оғул!
Јыхыларсан
Дәрин-дәрин дәрәләрә,
Нејнәрәм мән?!
Гарғалара, гузғунлара
Јем оларсан,
Нејнәрәм мән?!
Ата көрүб өјүнүрдү:
—Горхма, оғул!
Гыј вурмағы
Гарталлардан
Өјрән, оғул!
Гајаларда
Гартал доғул!

ДАҒ ДӨШҮНДӘ

Дағ дөшүндә мејдан гуруб
оғузлар.
Гоч икидләр бурда тез-тез
күләшәр,

Каһ низэләр, каһ гылынчлар,
топпузлар
Чаванларын ал ганына
булашар.

Ким басылса, бу јерләри
тәрк едәр,
Огузларын арасында
көрүнмәз,
Јазылмамыш бу гануну
дәрк едәр:
Икид өләр, торпагларда
сүрүнмәз.

Гызлар бурда өзләринә
јар сечәр,
Үрәјиндә әһд-пейман
баглајар,
Уғурсузлар бу мејдандан
јан кечәр,
Өз дәрдинә ичин-ичин
аглајар...

Мејдан бу күн огузларла
долудур,
Ағ чадырда вар-кәл едир
Дирсә хан.
Мејдан тутуб ад истәјән
оғлудур.
Нечә дөзәр ону гурбан
версә хан?!

Гырх икиди дурубдур
сағ-солунда
Архасында—дәстәбашы
«Пезәвәнк».
Хан әмр етсә, баш гојарлар
јолунда
Ондан өтрү һәр бириси
шир-пәләнк.

Мејданбашы чар чәкир.
Бу күн бурда ганлы тој вар—
Јығышыб бүтүн елат.
Дөјүшәчәк Дирсә оғлу.
Јаддан чыхыб зарафат.

Ијнә атсан јерә дүшмәз,
Гајалара чыхан ким,
Бардаш гуруб отуран ким,
Ајаг үстдә бахан ким...

—Башлајырыг, чамаат!
Буға инди кәләчәк...

Чарчы гачыр.
Дирсә оғлу галыб тәк!...

Кәтирирләр
Дәмир-зәнчир вурулмуш,

Үч ај габаг бурулмуш
Гара, гызмыш буғаны.
Мејдан галхыр,
Уғулдајыр бир анда,
Гијјә гопур
Гара буға
Зәнчирини гыранда.
Буға чумур,
Елә бил ки, дәјәчәкдир
Дағ-даға.
Дирсә оғлу
Габағындан совушур.
Дајаныб бахыр буға,
Көзләри—ган чанағы.

—Бах, индичә
Бујнузуна алачаг...

—Аман аллаһ!..
Ушагдыр, ушаг!..

Дөзә билмир Дирсә хан,
Чыхыр чадырдан.

Буганын бујнузлары
Хәнчәр кими итидир.
Ағыл хәнчәрдән ити,
Тале она мүт'идир.

Вај о күнә:
Буғаларын
Габағындан гачасан,
Чан гыјмајыб горхасан,
Голларыны ачасан!
Вај о күнә!

Горхудан дәншәт доғур,
Горху алдадыр. боғур,
Јалан, бөһтан доғурур,
Апарыр хәјанәтә...

Буға чумур,
Дизин чөкүр гәзәбдән,
Бујнузлары
Мәрмәр дашы јоғурур.
Мејдан галхыр,
Уғулдајыб отурур.
Оғул гојмур
Буға галха јериндән,
Дик алнына
Јапышдыыр јумругу.
Һејван чаны һајында,
Јер сүпүрүр гујругу.
Мејдан галхыр,
Нәфәс алыр дәрһиндән.
Дирсә оғлу
Сүрүтләјир буганы,
Гујругундан јапышыб,
Буғада һал галмајыб,
Фынхырыр, хырылдајыр.
Кәл оғланын әлиндә

Хэнчәри парылдайыр.
Гырхлар гырхыны сайыр.
Намысынын елә бил
Күркүнә бирә дүшүб.
Јекәгарын Пезәвәнк
Јазыглашыб, бүзүшүб.

— Ушаг дејил,
Нәрди бу!
— Гәрибә һүнәрди бу!
— Бу оғланла
Асланлар да бачармаз!

— Јаваш данышын бир аз!..
Чохалыр пычылтылар.
— Дирсәјә батмаг олмаз!..
— Јо-ох! Ола-ар!
Нәлә чарә вар.

— Вахт чатыб, јатмаг олмаз!
— Гара донлу
Әманәти көзләјир.
Чадырдадыр Дирсә хан.
Аз галыр синәсиндән
Чыхыб гача үрәји.
Оғулдур инди оғлу,
Көзүнүн аг-гарасы.
Оғузларын дирәји,
Онун бүрчү, галасы!

Алгыш дејир Пезәвәнк:
— Хан бабамыз! Нә дәрдин!
Оғул чатмаз оғлуна.
Јаман көзләр кор олсун,
Завал дәјмәсин она!

Буға гачыр,
Гујруғуну итириб.
Алгыш гопур:
Дирсә оғлу

Дөјүшүнү битириб,
Јелләдир сағ әлиндә
Буғанын гујруғуну.

— Дирсә оғлу, вар ол! Јаша!
Оғулсан, оғул!
Анд ичирәм: өләнәчән
Сәнә гулам, гул!
Гырхымыз да сәндән өтрү
Кечәрик башдан.
Сән јахынсан, сән әзизсән
Бизә гардашдан.

— Де көрүм бир, икидләр дә
Гул олармы һеч?
Гул сатылар, алынар гул—
Бир аз тез, ја кеч!..
Горгуд бабам дејир белә.

Пезәвәнкин гулаглары
Алышыб-јаныр.
Хан оғлунун сөзләрини
Дејәсән ганыр.
Үрәјиндән хәнчәр кими
Кечир ағрылар.
«Дујуб нәсә, хана десә
Гырачаг бизи...
Бу күчүјүн габағына
Ким чыхачаг, ким?
Гара буға јыхмајаны
Ким јыхачаг, ким?!»

— Хан оғлу, хан!
Ешит, инан,
Сизә гулуғ биз.
Сәнсән инди үмидимиз,
Сәнсән бәхтимиз!

Гырхлар галхыб шүкр еләјир.
Гарышыб һејирлә шәр.

Мин үзү вар хэјанэтин,
Вахтында көрмүр бәшәр...

Ертәси күн
Дәдә Горгуд
Чәм еләди Оғузу,
Мизраб вурду,
Дилләндирди гобузу:

— Буғач дејин

ОВДА

Һәлә гушлар ојанмајыб
јухусундан,
Һәлә күнәш јандырмајыб
дан јерини.
Хан арвады јола салыр
дуа илә
Ова кедәи гоч оғлуну,
Хан арвады

Елэ бил ки, ов тутублар
Дири-дири.

Дэстада о күлэн кимдир
Һарын-Һарын,

Ат үстүндэ җыргаланан
Јекагарын?!

Данышырлар хысын-хысын.
Һәрзә-Һәрзә.
Кери дөңүб бахыр Бугач.
Чанларына дүшүр ләрзә.

Атлар кедир, атлар чапыр...
Хан һәр сөзү көјдә гапыр:
Гырх гыз... Бугач...
Гејрәт... Хатын...

— Чапын, говун, икидләрим!
Вурун! Атын!..
Чумду Бугач..

Јурдун көзү јолда галыб,
Никарандыр,

— Дарыхма сән, хатын бачы,
Шәрбәтинә гатма ачы.
Кәләчәкләр
Бизим шаһин ганадлылар,
Кәләчәкләр јелатлылар!

— Елә бил ки, Назлы гызым,
Бычаг батыр күрәјимә.
Хәбәр јохдур кедәнләрдән,
Нәсә дамыб үрәјимә,
Јахшы һеч нә көзләмирәм
Чејран-чүјүр күдәнләрдән.

Дил-дил өтүр инчәбел гыз:
— Дәрдин алаг, хан анамыз,
Зүбәјдәмиз!
Атланагмы?
Нә истәсән, де—едәк биз.

— Һә, атланы!
Гырхыныз да!..
Чыхаг јола...

Назлы көрдү
Үфүгдәки тозанағы.
Гышгырды тез,
Һарајлады Күлјанағы:

— Ај гыз, ај гыз! Бахтымыз вар...
Гајытдылар!..
Одур, чапыр јелатлылар...

Көзү јолда,
Вар-кәл едир хан арвады.
Өз-өзүнә дејир, јаныр:

— Һаны Ағ ат?.. Һаны Бугач?..
Өз сөзүндән аловланыр.
Нә олудур Дирсә хана
Көзләрини дикиб јерә?!

Һалы вармы арвадынын
Суалына чаваб верә?!
— Бир јахын кәл,
Башым бахты,
Евим тахты!
Көзүм ачыб көрдүјүм,
Көнүл вериб севдијим,
Дирсә хан!
Јахын кәл!..
Сәһәр дурдун,
Чыхдын ова,
Атларыны гова-гова
Көксүкөзәл даға тәрәф
Ики кетдин,
Бир кәлирсән?!
Оғлум һаны?!
Чыхсын мәним
Бу көзләрим,
Дирсә хан!
Нәдән оғлум
Көрүнмәз, де?!
Бағрым јанар.
Парчаланар.
Арзу илә тапдығымыз
Оғлумдан бир
Хәбәр сөјлә,
Тез, Дирсә хан!
Гаршы јатан Ала дағдан
Учурдунса,
Ахыб кедән јүјрәк суда
Ахытдынса,
Асланлара, гапланлара
Једиртдинсә,
Сөјлә мәнә!
Гара донлу дүшмәнләрин
Әлиндәсә,
Сән де, билим,
Гошун чәким,

57104

Өзүм кедим.
Оғлумузун гатилини
Өзүм тапым,
Парчалајым,
Өзүм дидим.
Жараланыб
Ат белнидән ешмәјинчә,
Гол-буд олуб
Јер үстүнә дүшмәјинчә
Әл чәкмәрәм
Мән бу јолдан.
Оғлум сағса,
Ону тапыб гајыдарам,
Ган төкмәрәм.
Буғачымдан хәбәр сөјлә,
Сөјлә мәнә,
Гара башым гурбан сәнә!

Дирсә ханын
Дәрди бөјүк, дағдан ағыр.
Елә бил ки,
Үзәринә охлар јағыр.
Гамчылајыр
Көпүкләнән Боз атыны.
Ешидән јох
Ичиндәки фәрјадыны.
Дөзә билмир
Зүбејдәнин сөзләринә,
Баха билмир
Арвадынын көзләринә.
Чығырыр хан,
Јер-көј әсир чығыртыдан:

— Јолумдан гач!
Јохдур оғлум!
Јохдур Буғач!..

ГАЛХ, КЕДӘК!

Даш үстүндә әјләшиб
Фикрә кедиб Дирсә хан.
Нә ешидир, нә көрүр,
Ичи јаныр бајагдан.

Дүшүнчәләр илан тәк
Гыврылыб боғур ону:
Буғачыны охлајыб
Өлдүрмәси доғруму?

Јухудур, јохса керчәк
Дағларда сәһәрки ов?!
Һара тәләсирдиләр,
Нә иди о говһагов?!

Гырхлар пычылдашырды,
Һәрдән сөз атырдылар,
Бирини алырдылар,
Бешини сатырдылар.

«Горхурмушлар демәјә...
Көрән дә вар... көзүјнән...»
Дирсә хан дәли кими
Данышыр өз-өзүјнән.

«Һансы деди бу сөзү:
«Буғач дејил, буғајды».
Анасы кәрәк ону
Оғлан јох, даш доғајды!

Нә күнә гојдун мәнә?!
Демирсән чәзанды чәк?!
Намуссуз јашамагдан
Даһа јахшыдыр өлмәк!»

Хан сусур, ајылмајыб
Ағыр јухудан һәлә.

Кејиниб намус дону
Хәјанәт гуруб тәлә,

— Дирсә хән! Кедирик, галх!
Буғачдан гуртармышыг,
Сәнинлә дә гуртараг!

Гырхлар кәлиб габаға
һырылдајыр Пезәвәнк:
— Тәләсирик, бағышла,
Јол узагдыр, дур, кедәк.
Гоншумуз никарандыр
Бу күнү көзләјир бәрк.

Хан галхыр
Ағыр-ағыр,
Јары фикирли, далғын
Сүзүр гырхлары бир-бир,
Дәрдәләһәр аһчәһәр.

— Тәләсин, јол үстәјик!
Хәнчәри дә тез алын!
Бозатла бир јүјүрсүн,
Башачыг, ајагјалын!

Јухудурму көрдүјү,
Нечә инансын буна?
Зүбејдәјә чаваб вер,
Нечә гыјдын оғлуна?

Дирсә хан әлләријлә
Үзүнү өртүр бир ан...
Голларыны бағлајыр
Дөрд «икиди» архадан.

«Кечикдин, күс өзүндән:
Тахта чыхды хәјанәт.
Көрәчәк күнләрин вар.
Галмады даһа тагәт.»

Дәдә Горғудун
нәғмәси

Ким дејир ки, озан сөзү
Доғру чыхмаз, јалан олар?
Тәбиб кәлсә, дәрман дејәр,
Әзрајыл чан алан олар.

Дәрјалар кеч үзә-үзә;
Бычаг батсын јаман көзә,
Алданма кәл һәр хош сөзә
Илан, әгрәб чалан олар.

Бил гәдрини сәдагәтин,
Ач көзүнү һәгигәтин,
Әлини кәс хәјанәтин,
Узанса, ел талан олар.

Дәдә Горғуд һаггы дејәр,
Һаггы көрән һаггы өјәр,
Ким итирсә һаггы әјәр,
Өзү дарда галан олар.

ӨЛҮМЛӘ КӨРҮШ

Гајалыгда көрдү гызлар
Дирсә оғлу Буғачы.
Елә бил ки, јыхылмышды
Көзәл бир сәрв ағачы.

Ағ ат јери тәпикләјир,
Кишнәдирди дағ-дашы.
Елә бил ки, ағлајырды
Гардаш өлән гардашы.

— Ағ ат, јахшы сахламадын
баламы.
Ким учуртду мәним учмаз
галамы?!

Һансы намәрд гыҗды мәним
оғлума?
Кәссин ону ел чөрәҗи,
саламы!

Зүбеҗдә хатын
Сусуб диз чөкдү,
Сачыны јелләр
Үзүнә төкдү.

— Буғачым! — деҗиб
Һөнкүрдү ана.
Јалады дуз тәк,
Јалварды она:
— Гара, гыҗма көзләрини
Јуху алмыш.
Ач бир, оғул!
Зүлмәтдәҗәм,
Тез ол, ишыг
Сач бир, оғул!
Бәдәниндә чанын варса
Билдир мәнә,
Гара башым гурбан олсун,
Оғул, сәнә...

Дәрин нәфәс алды Буғач,
Инилдәди.
Узаглардан бир сәс кәлди
Гулағына.
Көзләринин чухурунда
Ики дамчы киләләнди.
Дурду ана
Јана-јана
Үз тутду Газлыг дағына:
— Газлыг дағы, Газлыг дағы,
Ахар сәнин суларын
Ахар икән ахмаз олсун!
Газлыг дағы,
Битәр сәнин отларын,
Битәр икән битмәз олсун!

Гачар икән чеҗранларын,
Чүҗүрләрин,
Даша дөнсүн, гачмаз олсун!
Һардан кәлди бу дәрд, бәла?
Бәлкә сәндән хәбәр ола,
Газлыг дағы?!
Нә дағ динди, нә даш,
Төкдү ана ган-јаш,
Бағры башы јанды,
Деди: — Кор олум каш!..
Асланданмы,
Гапланданмы кәлди гәза,
Чаным, оғул?!
Бәдәниндә чанын варса
Билдир мәнә.
Гара башым гурбан олсун,
Оғул, сәнә!..

Көзләрини ағыр-ағыр
Ачды Буғач,
Гаршысында анасынын
Көлкәсиҗди,
Дағ күләҗи сачларыны
Ојнадырды гулач-гулач,
Сәс дә онун—
Анасынын өз сәсиҗди.

— Кәл, јахын кәл!—
деди Буғач—
Ағ сүдүнү әмдиҗим,
Ағ бирчәкли, чаным ана!
Ахарлыгда сулары сән
Гарғышлама!
Бу суларын нә күнаһы?!
Битәрликдә отлары сән
Гарғышлама!
Бу отларын нә күнаһы?!
Дағлардакы чүҗүрләри
Гарғышлама, чаным ана,
Чүҗүрләрин нә күнаһы?!

Бу дағларын
Асланыны, гапланыны
Гарғышлама,
Онларын да јох күнаһы!
Гарғышласан,
Өз атамы гарғышла сән
Бах, бу күнаһ атамандыр...
Инанмасан
Әфв ет мәни, бағышла сән!..

Јазыг ана! Инансынмы?
Јох! Ола билмәз!
Јох! Атанын өз оғлуна
Әли вар кәлмәз!
Јәгин Буғач сајыглајыр
Өзүнү билмир,
Ја да бурда хәјанәт вар,
Дүзүнү билмир..

Шәһини аһа, аһа, аһа, аһа кәли,
Јанымдасан, кәлмәз әчәл...
Дәрин-дәрин јухудајдым,
Горгуд бабам кәлиб чыхды.
Әлләриндән өпдүм онун.
Мәнә бахды, күлүмсүндү.
«Горхма, — деди, — сәнә мөлһәм
Дағ чичәји, анан сүдү.»
О гејб олду, ајылдым мән.
Гулағыма кәлди сәсин—
Лап узагдан һәзин-һәзин.
Ағлама сән, көзүм ана!..

Сел кәләндә габағыны
Сахламаг олмаз;
Ананын да көзләриндән
Селләр ахырды.
Өлүм кәлсә, голларыны
Бағламаг олмаз;
Өлүм кәлиб лап јахындан
Она бахырды.

Горхду ана, бэдэниндэ
Күлөклэр эсди.
Кимсэ үмид ағачыны
Бир анда кэсди,
Пычылдады гулағына:
—Ағыр жара— ох жарасы
Сағалармы неч?!
Күрәжиндэн охлананлар
Сағ галармы неч?!.

Ана илэ
Өлүм дурду үз-үзэ,
Һәр икиси
Һәјатдан умачаглы,
Бири сакит,
Сонсуз, дәрин учурум;
Бири дәниз,
Фыртыналы, ачыглы.

Бирисиндэ
Јараданын гүдрәти,
Ајдан ары,
Күндән дуру, мүгәддес.

О бириндэ
Дағыданын һиддәти,
Јејәр—дојмаз,
Инсанлара көрүнмәз.
Ана јаныр,
Түстүсүнү көрән јох.
Оғул дәрди
Үрәжинә од салыб,

Әзабына
Бир тәскинлик верән јох,
Дөзә билмир,
Үмид јери азалыб.

—Дағлар дағымдыр мәним,
Гәм ојлағымдыр мәним,

Үрәјим ган ағлајыр,
Јаман чағымдыр мәним.

Өлүм күлдү.
Тәкчә ана ешитди.
Үрәјинә
Шахта кирди, үшүтдү.

Гијјә гопду,
Дағлар эсди,
Узағлара чатыб, кэсди.

— Аман, гыз-лаар!..
Өлүр Буг-аач!!!
Тез олун, те-еез!
Она элач!!!

Өлүмлэ күләшир
Буғач сәһәрдән.
Ону һуш апарыр,
Бурахмыр јуху,
Алыб чајнағына
Бир гуш апарыр,
Көјдән салыр, дәјчәк
Атанын оху.

— Јатма, икид балам,
Аманды, јатма!
Әлләри гојнунда
Ананды, јатма!

Сәни белә көрмәјәјдим.
Кор олајдым каш,
Јағыш олуб әләнәјди
Үстүмә дағ - даш!
Танрым, аман!
Јандым, аман!..

Гызлар көз гырпымы
ганад ачдылар,

Һәрәси бир гучаг
чичәк кәтирди.
Дағлар данышырды
чичәк дилиндә,
Бу нә һикмәт иди,
бу нә әтирди?!
Дағда кәкликләрин
ајаг басдығы
Кәкөту, гантәпәр,
чобанҗастығы
Олмушду ананын
әлиндә лоғман.
Өлүм пусгудајды
горхса да ондан.

Буғач сајыглады,
Чырпынды бир ан,
— Өлдүм, аначан!..

Ана сыхды дөшләрини
Вар күчү илә,
Бармаглары, додаглары
Гараланачан...

Өлүм јенә хысын-хысын
Күлүрдү она:
— Сүдүн вармы?

Титрәдирди, елә бил ки,
Өлүрдү ана,
Чанында гармы?

Өлүм бирдән
Буғачыны алыб кедәр,
Бәс нә едәр?!
Јазыг ана
Әл чатмаз она!..

Ал бојанды овчундакы
Отлар, чичәкләр.

Синәсиндә туфан гопду,
Чошду күләкләр.

Сүзүлдүкчә ана сүдү
Отларын үстә
Су сәпилди көксүдәки
Одларын үстә...

Ана сүдү! Сәндән тәмиз
Нә вар дүнјада?!
Сәндән ширин, сәндән әзиз!
Һеч кәлмир јада!

Илијимиз, сүмүјүмүз,
Ганымыз сәндән.
Һәр өлүмә чан вермәјән
Чанымыз сәндән.

Мүгәддәссән Күнәш гәдәр,
Еј ана сүдү!
Сәндән —ана мәнәббәти,
Ана өјүдү...

ДАҖАНМА,
ТӘЛӘС. ОҒЛУМ!

Көзләринә инанмыр һеч
Зүбәјдә хатын:
Буғачдырмы јүјәниндән
Тутан ағ атын?

Елә бил ки, көрүрмүш о
Ағыр бир јуху.
— Тушланармы өвлада һеч
Атанын оху?

Суал вериб, чаваб кәзир,
Сорушур ана.

Дөзә билмир, инанмыр өз
Чавабларына.

— Гарышыбдыр бир-биринә
Хәҗанәт, гәзәб...

— Нә деҗибләр Дирсә хана?
Нә имиш сәбәб?

— Сөҗлә көрүм, ким нә деди,
Сөҗлә, Дирсә хан?

— Де Буғачы ниҗә вурдун,
Вурдун архадан?

— Нечә гыҗдын, инсафсыз әр,
Тәкчә балама?!

Инди билдим: бир деҗилмиш
Атаҗла ана!..

Буғач дәрин фикрә кедиб,
Чатылыб гашы.

Данышмыр неч. Анасыҗла
Кедир танашы

— Даҗанын!..
Нәдир о издиһам
Қарван јолунда?
О атлылар кимдир,
Бу нә сәфәрдир?

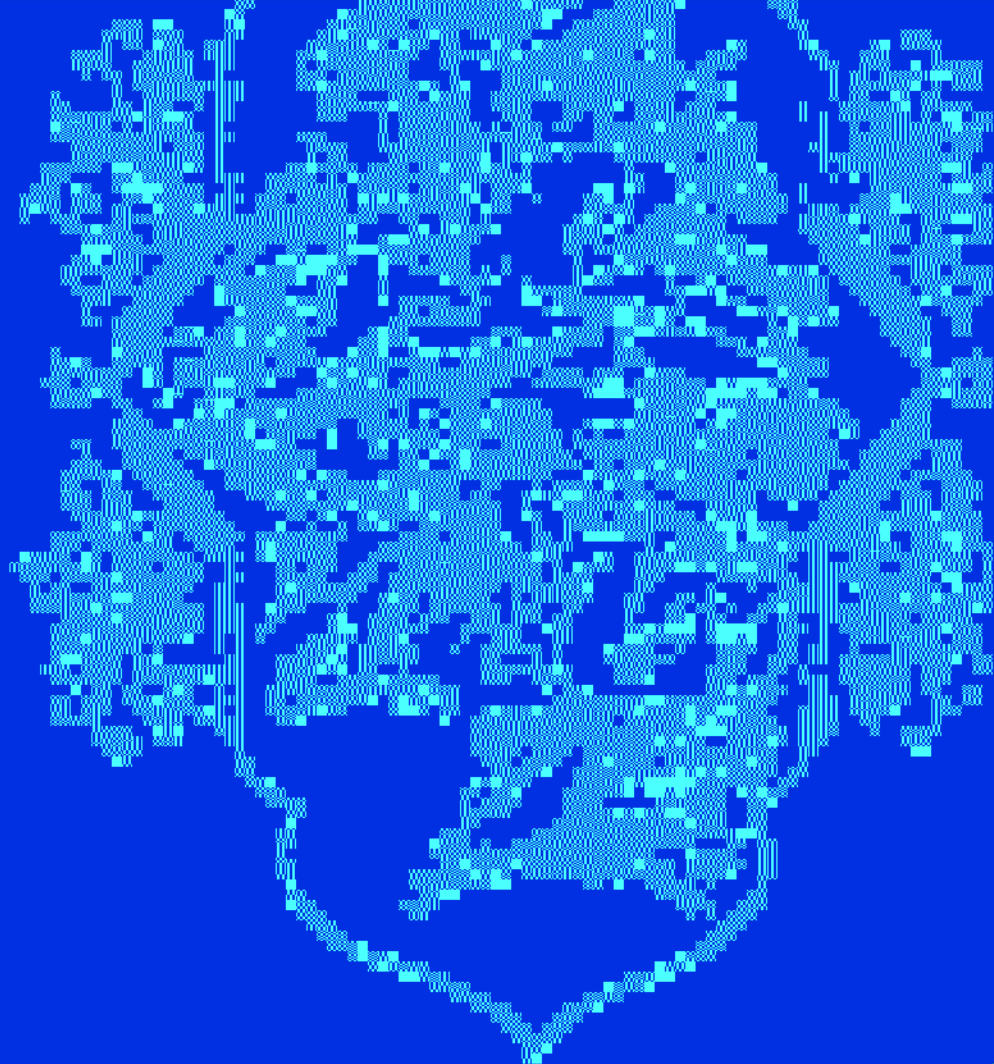
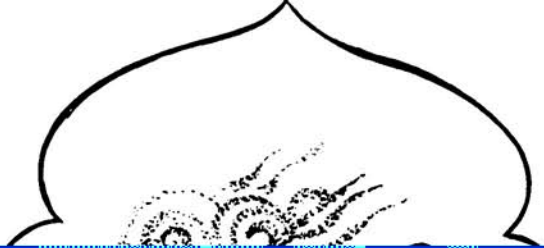
— Габагда Пезәвәнк—
Өзүдүр ки, вар!
Һамысы, һамысы
Бизимкиләрдир!..

— Бәс јердәки кимдир,
Голлары бағлы?..
Дирсә хан!.. Өзүдүр!..
Јазыг, заваллы!

— Нәдир бу хәҗанәт
Оғуз елиндә?!
Дустагдыр Дирсә хан
Гырхлар әлиндә.

Кәз ішләре: төкли

Башыма гахынч олар,
Атанын мүсібәти
Оғула тохунч олар!
Атан сәнә гыҗса да,
Сән она гыҗма, оғлум!
Кет, ону намәрдләрин

КАРВАН ЖОЛУ

Үч күн сонра
Кәлиб чыхды Горгуд баба
Әлиндә сазы.
Гајаларда әкс еләди
Сөзү, авазы:

— Дүнја — бөјүк карван јолу,
Кәлимлидир, кедимлидир.
Онун да бир сон учу вар.
Өлүмлүдүр, итимлидир.

Јыхылмасын
Башы уча дағларыңыз.
Гырылмасын
Гол-будаглы бағларыңыз.

Чајларыңыз
Гурумасын, ахар олсун,
Намәрдләри
Јолунуздан јыхар олсун.

Бүдрәмәсин
Чапдығыңыз ағ-боз атлар,
Чан бир олсун
Бизим елдә әр-арвадлар.

Чарпышанда
Күтәлмәсин гылынчыңыз,
Вурулмасын
Учарыңыз, алычыңыз.

Горхаглары дост тутмајын
Верәр бада,
Наданлардан узаг кәзин,
Кәләр гада.

Сахласын гој һаггын күчү
Шәрдән сизи,

Туфанлар да ајырмасын
Јердән сизи.

Елә дурун, кен дүнјаныз
Дар олмасын.
Өвладыңыз ел ичиндә
Хар олмасын.

Дәрдинизи ачмајын сиз
Намәрд кәсә.
Мәрд әл тутар, јыхылсаныз,
Намәрд кәсәр.

Учалардан уча тутун
Бу өјүдү:
Икидләрә һалал олсун
Ана сүдү.

Јахшы билһин өзүнүзүн,
Сөзүнүзүн гијмәтини.
Өзүнүздән уча тутун
Ел-обанын гејрәтини.

Дүнја бөјүк карван јолу,
Кәлимлидир, кедимлидир.
Онун да бир сон учу вар,
Өлүмлүдүр, итимлидир.

КИТАБЫН ИЧИНДЭКИЛЭР

Муштулуг	5
Даг дөшүндө	7
Овда	15
Галх, кедәк!	21
Өлүмлө көрүш	23
Дајанма, тэлэс, оғлум!	31

Көтүрүлгө

